

Raadsvoorstel

Raadsnummer:	2019-054	Zaaknummer:	52041
Onderwerp:	Routekaart Nijkerk energieneutraal		
Korte inhoud:	De gemeente Nijkerk heeft de ambitie om in 2035 CO ₂ -neutraal en in 2050 energieneutraal te zijn. De routekaart Nijkerk energieneutraal is het richtinggevend kader voor het energiebeleid van de gemeente Nijkerk. Het gaat zowel over reductie van energiegebruik (energiebesparing) als over opwek van duurzame energie. Ook schetst de routekaart de impact die deze ambitie heeft op de gemeentelijke organisatie (capaciteit en middelen).		

Datum B&W:	14-5-2019	Portefeuillehouder:	Wethouder Dijksterhuis
-----------------------	------------------	----------------------------	-------------------------------

Voorstel

1. De routekaart energieneutraal als richtinggevend kader voor het energiebeleid van de gemeente Nijkerk vast te stellen;
2. Het onderdeel duurzame opwek (zon en wind) verder uit te werken in de Regionale Energie Strategie (RES) en het afwegingskader zonnevelden;
3. De overige onderdelen van de routekaart door het college uit te laten werken in een uitvoeringsprogramma 2020-2023;
4. Vooralnog niet in te zetten op het financieel compenseren van de CO₂-uitstoot door het uitvoeren van maatregelen buiten de Nijkerkse gemeentegrenzen;
5. De routekaart in 2023 - of zoveel eerder als nodig is - te actualiseren.
6. De geraamde bedragen voor capaciteit en middelen voor 2020 en verder mee te nemen tijdens de integrale afweging van de voorjaarsnota 2019 (welke de basis vormt voor de programmabegroting 2020 en verder).

Toelichting:

Inleiding

De gemeente Nijkerk heeft de ambitie om in 2035 CO₂-neutraal en in 2050 energieneutraal te zijn. In het coalitieakkoord 'Verbinden met Ambitie' 2018-2022 is de ambitie opgenomen om in 2019 de routekaart te presenteren hoe we dit doel gaan bereiken, met daadwerkelijke toevoeging van duurzame energie en reductie van energieverbruik. Deze routekaart ligt nu voor aan de Raad. Voor het opstellen van de routekaart is bureau Over Morgen ingeschakeld. Zij hebben met behulp van het Energy Transition Model doorgerekend hoe de route naar CO₂- en energieneutraal er voor Nijkerk uit kan zien. Grote ambities vergen echter wel middelen. De routekaart schetst daarom ook wat de impact op de organisatie van de gemeente Nijkerk is, wat betreft capaciteit en middelen.

Beoogd effect

Het beoogd effect is een CO₂-neutrale gemeente in 2035, en een energieneutrale gemeente in 2050.

Argumenten

1. *De routekaart is in lijn met de gemeentelijke, regionale, provinciale en landelijke ambities.*

Er zijn veel ambities op het gebied van klimaat. De gemeente Nijkerk stelde in 2012 vast dat ze in 2035 CO₂-neutraal wil zijn. Op nationaal niveau hebben we de Klimaatwet, die uitgaat van 95% minder CO₂-uitstoot in 2050 en 49% in 2030. Regio FoodValley stelde in 2018 vast de ambitie hebben om energieneutraal te zijn in 2050. En de provincie Gelderland heeft de ambitie om klimaatneutraal te zijn in uiterlijk 2050 (Gelders Energie Akkoord). Zie voor het verschil tussen de begrippen CO₂-neutraal, energieneutraal en klimaatneutraal het kader. De routekaart die nu voorligt gaat uit van een energieneutraal Nijkerk in 2050, waarbij CO₂-neutraliteit in 2035 een tussendoel is.

Kader: CO₂-neutraal, energieneutraal en klimaatneutraal

De termen CO₂-neutraal, energieneutraal en klimaatneutraal lijken op elkaar, maar ze betekenen niet precies hetzelfde.

Ten eerste: het concept energie is breder dan elektriciteit alleen. Energiedragers zijn bijvoorbeeld elektriciteit, (aard)gas, biomassa en warmte, en brandstoffen voor mobiliteit (benzine/diesel/lpg). Met het verbranden van (fossiele) brandstoffen komt CO₂ vrij. Een overzicht van (duurzame) energiebronnen is beschreven in de Energiemix Nijkerk, deze vindt u in bijlage I bij de routekaart.

Met CO₂-neutraal wordt bedoeld dat er netto geen CO₂ uitgestoten wordt. Het gaat hier om de CO₂ uitstoot welke een gevolg is van het verbruiken van fossiele brandstoffen. CO₂-uitstoot binnen de gemeentegrenzen mag dan gecompenseerd worden door het verlagen van de CO₂-uitstoot elders (buiten de gemeentegrenzen). In het beleidsdocument "Nijkerk op weg naar CO₂-neutraliteit" uit 2012 is gekozen voor 20% energiebesparing, 20% opwek van duurzame energie en 60% CO₂-compensatie buiten de eigen gemeentegrenzen in 2035. Certificaten voor het compenseren van de CO₂-uitstoot kunnen bijvoorbeeld worden ingekocht.

Met energieneutraal wordt bedoeld dat alle energie die verbruikt wordt, binnen de eigen grenzen duurzaam wordt opgewekt.

Met klimaatneutraal wordt bedoeld dat er geen broeikasgassen meer worden uitgestoten. Naast CO₂ zijn er nog andere gassen die invloed hebben op het klimaat. Voorbeelden zijn methaan (CH₄), lachgas (N₂O) en chloorfluorkoolstofverbindingen (CFK's zoals freon, een koudemiddel, en drijfgassen). Gemeentes die klimaatneutraal willen worden kijken ook naar deze gassen. Er wordt dan bijvoorbeeld ook beleid gemaakt om broeikasgassen uit de landbouw (veeteelt) tegen te gaan, voedselconsumptie te verduurzamen en verdroging van veenweidegebieden tegen te gaan.

2. *De routekaart is ambitieus en realistisch*

De routekaart is ambitieus. De inzet is een CO₂-neutraal Nijkerk in 2035 en een energieneutraal Nijkerk in 2050. Dit is in lijn met regionale en provinciale doelstellingen die Nijkerk mede heeft ondertekend. Waar in het beleidsdocument uit 2012 nog werd uitgegaan van 20% duurzame energie in 2035, wordt met de voorliggende routekaart ingezet op 60% duurzame energie in 2035. Dit betekent ook dat er in 2035 minder CO₂-compensatie hoeft te worden ingekocht om CO₂-neutraal te worden. De manier waarop we energieneutraal worden in 2050, blijkt uit de energiemix die een bijlage is van de routekaart. De energiemix gaat er van uit dat een energiebesparing van 50% haalbaar is. Dit is gebaseerd op het Energy Transition Model (energytransitionmodel.com). Daarnaast willen we dat er op alle daken die er geschikt voor zijn, zonnepanelen worden geïnstalleerd. Ook is er gekeken naar alternatieve warmtebronnen zoals omgevingswarmte en aquathermie (warmtepompen) en de productie van biogas.

De routekaart is realistisch. We houden rekening met bestaande technieken en instrumenten. Zo kunnen we zonnepanelen op daken wel stimuleren, maar (nog) niet afdwingen. In de routekaart houden we hier rekening mee. Daarnaast houden we rekening met de doorlooptijden van technieken. Het ontwikkelen van een windturbine kost bijvoorbeeld 5-7 jaar. Voor het transitiegereed maken van woningen houden we rekening met verhuisbewegingen: gemiddeld verhuist men eens per 7 jaar. Met deze doorlooptijden is rekening gehouden in het Energy Transition Model waar de routekaart op gebaseerd is.

3. De routekaart is in samenspraak met stakeholders opgesteld

We zijn ons ervan bewust dat de energietransitie een grote opgave is: één die we niet alleen kunnen volbrengen. We zetten daarom in op samenwerking met partijen uit de samenleving. Voor het opstellen van de routekaart is een stakeholderavond georganiseerd, om op te halen wat andere partijen kunnen bijdragen aan de energietransitie en wat zij daarbij nodig hebben van de gemeente en/of andere partijen. De projecten die hier uit voortvloeien, en de rol van gemeente, bedrijven, energiecoöperaties en andere partners, werken we uit in het uitvoeringsprogramma dat volgt op de routekaart.

4. De route naar energieneutraal is programmatisch

De gemeente Nijkerk kiest voor een programmatische aanpak voor duurzaamheid. Dit doen we om het overzicht te bewaren en om integraal met elkaar samen te werken. Een complex onderwerp als de energietransitie vraagt om improvisatie en flexibiliteit. We willen kunnen inspringen op innovaties die nog komen, op nieuwe wet- en regelgeving en juridische mogelijkheden. Binnen een programmatische aanpak is er bovendien een evenwichtige balans tussen lange termijn doelen en korte termijn maatregelen.

5. De routekaart is zelfbewust

Het uiteindelijke doel is het tegengaan van klimaatverandering. Dat is een mondiale uitdaging. De Nijkerkse bijdrage is op wereldniveau gering. We zijn ons daar van bewust. Op mondiale schaal wordt het doel echter pas bereikt als iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt. Op landelijke schaal zijn we afhankelijk van de Rijksoverheid en van de Provincie, bijvoorbeeld voor onze juridische en financiële mogelijkheden om maatregelen te nemen.

We kiezen er voor om op dit moment nog niet in te zetten op compensatie van CO₂-uitstoot via aankoop van certificaten. De inzichten ten opzichte van het vorige beleidsdocument, met als doelstelling "CO₂-neutraal in 2035" (2012) zijn in de afgelopen jaren sterk veranderd. Waar CO₂-compensatie buiten de eigen gemeentegrenzen toen nog werd gezien als een goede oplossing, is hier nu geen draagvlak voor. Windenergie op de Noordzee is bijvoorbeeld al gereserveerd voor de zware industrie zoals de Hoogovens (Tata Steel). Er is geen mogelijkheid om windturbines op de Noordzee te 'reserveren' voor Nijkerk. Afkoop van CO₂-uitstoot is daarnaast behoorlijk duur (zie kader). Dit geld willen we voor de korte termijn liever binnen onze eigen gemeentegrenzen investeren.

Kader: CO₂-compensatie

De gemeente Nijkerk heeft de ambitie om in 2035 CO₂-neutraal te zijn. In 2035 is de gemeente nog niet energieneutraal, er is dus nog steeds een CO₂ uitstoot. CO₂ kan gecompenseerd worden door te investeren in projecten waarbij elders energie wordt bespaard of opgewekt, door bomen te planten, of door deel te nemen aan het emissiehandelsstelsel. Er bestaan diverse organisaties die CO₂-compensatie aanbieden. Voorbeelden zijn Hivos, Trees for All, Greenseat en Fair Climate Fund. Het beste is om te kiezen voor projecten met een

keurmerk zoals Gold Standard, Verified Carbon Standard en Clean Development Mechanism. Deze projecten kosten circa € 10 per ton CO₂.

Voor het emissiehandelsysteem geldt een dagprijs. Deze prijs schommelt, zo was de prijs tussen 2012 en 2017 tussen de € 3 en € 9 per ton. De dagprijs van 1 augustus 2018 was € 16,87 per ton. Algemeen is de opinie dat de huidige CO₂ prijs te laag is om echt effect te hebben. Adviesbureau Ecofys berekende in 2016 dat de CO₂ prijs een effect heeft vanaf een prijs van € 45 per ton.

De totaal bekende CO₂-uitstoot van de gemeente Nijkerk (2017) is 276.300 ton inclusief snelwegen en 241.700 ton exclusief snelwegen (bron: klimaatmonitor). CO₂-neutraal worden is nu dus ook al mogelijk, maar daar hangt wel een prijskaartje aan.

6. *De routekaart is een richtinggevend kader, de uitwerking volgt in verschillende deelproducten*

De route naar een energieneutraal Nijkerk is nog niet tot in detail uitgewerkt. Dat kan ook niet, met een onderwerp wat zo complex is en zo'n lange termijn doel heeft als de energietransitie. De verdere uitwerking volgt in verschillende deelproducten. Deze zijn onderdeel van de programmatische aanpak. Voorbeelden van uitwerkingen die op korte termijn volgen zijn: de regionale energie strategie (RES), het afwegingskader zonnevelden, de omgevingsvisie, de warmteverkenning en transitievisie warmte, het uitvoeringsprogramma energieneutraal 2020-2023. We hanteren daarbij de routekaart als richtinggevend kader.

Kanttelingen

In de routekaart hangt een aantal zaken met elkaar samen. Indien we bijvoorbeeld minder energie besparen dan we willen, dan moeten we meer duurzame energie opwekken om alsnog energieneutraal te worden. De onderwerpen energie-opslag, flexibel gebruik van energie (smart grids) en netbalancering komen nog zeer beperkt aan de orde in de routekaart. Op dit vlak verwachten we veel innovaties waar we later op inspringen. We willen en moeten hierin bovendien samenwerken met onder andere de netbeheerder.

Daarnaast zijn er actuele ontwikkelingen, met als meest in het oog springend de regionale energiestrategie (RES). Binnen de RES zullen er afspraken gemaakt worden over opwek van duurzame energie en zullen er doelen gesteld worden voor 2030. Dit kan er toe leiden dat streefcijfers voor de opwek van duurzame energie zoals nu opgenomen in de routekaart, nog wijzigen.

Financiën

a. Kosten voor capaciteit

Op basis van het indicatieve beeld uit de routekaart schatten we in dat, om onze opgave programmatisch te realiseren, een doorgroei naar uiteindelijk 7,3 fte in 2023 nodig kan zijn. We stellen een groeimodel voor waarbij de organisatie per jaar verder wordt opgebouwd. De opbouw is hieronder weergegeven. In de voorjaarsnota stellen we voor vanaf 2020 structureel 2,5 fte extra in te zetten. De aanvullende*** geraamde kosten voor fte in 2020 staan in de laatste kolom.

	2019	2020	2021 – 2023****	Fte kosten 2020
Programmamanagement	*	1	1	€ 110.000
Opwek van duurzame energie	0,5**	0,5	2	n.v.t.***
Warmte- en energiebesparing	0,5**	1,5	2,3	€ 83.000***
Duurzame mobiliteit			1	-
Participatie en communicatie		0,5	1	€40.000
Totaal	1	3,5	7,3	€233.000***

* Programmamanagement (kwartiermaker) incidenteel ingehuurd

**Betreft huidige coördinator duurzaamheid

***Betreft aanvullende kosten, huidige kosten (structurele) functie coördinator duurzaamheid niet meegenomen.

****Op basis van uitvoeringsprogramma Routekaart wordt bepaald wat er daadwerkelijk nodig is.

In het Uitvoeringsprogramma werken we het indicatieve beeld uit de routekaart nader uit. We kijken wat er voor de periode 2021 en verder daadwerkelijk nodig is. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar de gemeentelijke rol en die van andere overheden, stakeholders en marktpartijen. We borduren daarbij voort op wat er in het Klimaatakkoord wordt afgesproken.

b. Proceskosten

Daarnaast zijn de middelen (proceskosten) geraamd voor de komende 4 jaar. De totale raming bedraagt € 655.000,- voor het programma 2019-2023. De raming is gebaseerd op de indicatieve projectenlijst welke deel uitmaakt van de routekaart. Dit zijn expliciet geen projectrealisatiekosten of kosten voor capaciteit. Ook het eventueel opzetten van een subsidiefonds, of het zelf gebruik maken van subsidie, is hierin nog niet meegenomen. Uiteraard zijn we actief betrokken op de subsidiemogelijkheden vanuit het Rijk, de provincie of vanuit Europa.

Voor 2019 zijn reeds financiële middelen beschikbaar gesteld, zowel voor capaciteit als voor proceskosten. Voor 2020 en verder stellen wij de volgende verdeling voor:

Jaar	Proceskosten (€)
2020	150.000
2021	150.000 *
2022	150.000 *
2023	150.000 *

*Op basis van het uitvoeringsprogramma Routekaart wordt bepaald wat er daadwerkelijk nodig is.

Het vergroten van het budget voor de duurzaamheidslening is nog niet meegenomen in dit voorstel. Hiervoor zal op korte termijn een apart voorstel worden gedaan.

Het voorstel is om de financiële consequenties van de Routekaart mee te nemen bij de integrale afweging van de voorjaarsnota.

Communicatie

Totstandkoming routekaart

Er heeft een stakeholderavond plaats gevonden om bij partijen uit de samenleving op te halen op welke manier zij kunnen en willen bijdragen aan de route naar energieneutraal. Daarnaast zijn er twee interne sessies gehouden over de routekaart waarbij input is opgehaald vanuit de interne organisatie. Dit omdat de routekaart ook aanzienlijke consequenties heeft voor de interne organisatie.

Naar aanleiding van het college- en raadsvoorstel is een persbericht opgesteld.

Vervolg

In de voorgestelde routekaart neemt communicatie en participatie een heel belangrijke rol in. Dit gaat zowel om het informeren van bewoners en het vergroten van het bewustzijn, als om het betrekken van bewoners bij projecten die hun leefomgeving raken, zoals grootschalige opwek van energie. We zien dit als een onmisbaar

onderdeel om onze doelen te bereiken. We willen deze rol daarom graag zo snel mogelijk laten landen in de programma-organisatie.

Uitvoering

We gebruiken de routekaart als richtinggevend kader voor het energiebeleid van de gemeente Nijkerk. Bijvoorbeeld in de regionale energie strategie en de omgevingsvisie. We zetten een programma-organisatie op en werken de verschillende onderdelen, zoals afgesproken in het coalitieakkoord, uit in het uitvoeringsprogramma energieneutraal.

Bijlagen

Als bijlagen bij dit raadsvoorstel horen de Routekaart Nijkerk energieneutraal en de infographic van de routekaart.

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,
de secretaris,

de burgemeester,

de heer G. van Beek

de heer mr. drs. G.D. Renkema

RAADSBESLUIT

Nummer: 2019-054

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het collegevoorstel van 14 mei 2019;

b e s l u i t :

1. De routekaart energieneutraal als richtinggevend kader voor het energiebeleid van de gemeente Nijkerk vast te stellen;
2. Het onderdeel duurzame opwek (zon en wind) verder uit te werken in de Regionale Energie Strategie (RES) en het afwegingskader zonnevelden;
3. De overige onderdelen van de routekaart door het college uit te laten werken in een uitvoeringsprogramma 2020-2023;
4. Vooralsnog niet in te zetten op het financieel compenseren van de CO₂-uitstoot door het uitvoeren van maatregelen buiten de Nijkerkse gemeentegrenzen;
5. De routekaart in 2023 - of zoveel eerder als nodig is - te actualiseren.
6. De geraamde bedragen voor capaciteit en middelen voor 2020 en verder mee te nemen tijdens de integrale afweging van de voorjaarsnota 2019 (welke de basis vormt voor de programmabegroting 2020 en verder).

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van de raad van de gemeente Nijkerk
d.d. 27 juni 2019,

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw A.G. VERHOEF-FRANKEN

de heer mr. drs. G.D. RENKEMA